

Orimattilan kaupungin tarkastuslautakunta 20.5.2024

Arviointikertomus 2023

Orimattilan kaupunginvaltuustolle

Orimattilan kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta.....	3
2. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointihavaintojen käsittely	4
3. Talouden arviointi	6
4. Toiminnan arviointi	10
5. Strategian toteutuminen ja tuloksellisuuden kokonaisarviointi.....	17
6. Muita yleisiä havaintoja	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
7. Yhteenveto.....	19
8. Allekirjoitukset	20
Liite 1 Tunnuslukujen laskentakaavat	21

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle tämän arviointikertomuksen ja esittää kuntalain edellyttämällä tavalla arvioinnin tulokset valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta tilikaudelta 2023.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupungin strategiaan (2022), hallituksen laatimaan toimintakertomukseen, viranhaltijoiden antamiin selvityksiin ja tietoihin, valiokuntien pöytäkirjoihin sekä kaupungin muihin asiakirjoihin. Valtuusto hyväksyi uuden kaupunkistrategian vuonna 2022, jonka mukaisten tavoitteiden jalkauttaminen käynnistyi vuoden 2023 alusta.

Tarkastuslautakunta on tilikauden aikana ja sen jälkeen kuullut viranhaltijoita ja tutustunut eri toimialojen toimintaan.

Kaupunginvaltuusto on nimittänyt valtuustokaudelle 1.8.2021 - 31.5.2025 tarkastuslautakunnan, johon kuuluvat seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet:

Jäsen	Varajäsen
Juha Aalto, pj.	Taisto Lautamatti
Kirsti Laatonen, vpj	Jani Malinen
Tuija Kosonen	Katja Ikonen
Salla Ritala	Sanna Rauta
Saku Salminen	Minna Huttunen

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esittelystä. Lautakunnan sihteerinä on toiminut kaupungin vastuunalainen tilintarkastaja HT, JHT Ville Valkonen Revisium Oy:stä.

Tarkastuslautakunta on todennut seuraavat esteellisyydet:

- Tuija Kosonen, Orimattilan Vesi Oy:n hallituksen varajäsen.
- Salla Ritala, sivistysvaliokunnan sekä hyvinvointivaliokunnan varajäsen

Tarkastuslautakunta on toimikautensa alussa laatinut työnsä suunnitelman vuosien 2021– 2024 arviointia varten ja työohjelman tilikaudelle 2023. Suunnitelman mukaan valtuustokauden kuluessa arvioinnin kohteena ovat kaikki merkittävimmät kaupungin toiminnot. Vuosittain laadittavassa työohjelmassa arviointityön painopiste kohdistuu eri toimialoihin. Tilikaudella 2023 arvioinnin painopistealueena on ollut sivistys- ja kasvatustoimiala.

Tarkastuslautakunta on tilikauden 2023 arviointia koskien pitänyt 11 kokousta, joissa eri toimialojen viranhaltijat ovat selvittäneet toimialan tai yksikön toimintaa ja taloutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 84 §:n mukaisten sidonnaisuusilmoitusten käsittely.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta on kuntalain mukaisesti vastaanottanut

sidonnaisuusilmoitukset ja niissä tapahtuneet muutokset, ottanut ilmoitukset sidonnaisuusrekisteriin, jota ylläpidetään yleisessä tietoverkossa, ja saattanut ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Osana vuoden 2023 arviointia tarkastuslautakunta on saanut seuraavia selvityksiä:

- tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumisesta vuonna 2023
- kaupunginjohtajan ja talousjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvion valmistelusta sekä muista talouden ja hallinnon ajankohtaisista asioista
- henkilöstöpäällikön ajankohtaiskatsaus
- varhaiskasvatuksen ajankohtaiskatsaus, varhaiskasvatusjohtajan kuuleminen
- opetustoimen ajankohtaiskatsaus, opetuspäällikön kuuleminen
- sivistys- ja kasvatustoimialan ajankohtaiskatsaus, sivistysjohtajan kuuleminen
- kirjasto- ja kulttuuritoimen ajankohtaiskatsaus, vs. kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajan kuuleminen
- nuorisopalvelujen ajankohtaiskatsaus, nuorisopäällikön kuuleminen
- tilintarkastajan väliraportoinnista syyskauden 2023 osalta
- kiinteistöjen tasearvot, kaupunkikehitysjohtajan kuuleminen
- elinkeinotoimen ajankohtaiset asiat, ma. kehittämispäällikön kuuleminen
- kaavoituksen ajankohtaiset asiat, kaavoituspäällikön kuuleminen

Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointihavaintojen käsittely

Kaupunginvaltuusto käsitteli 12.6.2023 kokouksessaan tarkastuslautakunnan esittelemän arviointikertomuksen vuodelta 2022. Kaupunginvaltuusto päätti kehottaa kaupunginhallitusta ottamaan huomioon arviointikertomuksessa esitetyt suositukset valmistellessaan seuraavia talousarvioita ja taloussuunnitelmia.

Kaupunginhallitus on antanut tarkastuslautakunnan huomioista vastineet 4.9.2023, joita ovat valmistelleet kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat sekä tulosalueiden vastuuhenkilöt. Tarkastuslautakunta toteaa, että saadut vastineet ovat pääosin asianmukaisia ja informatiivisia. Joissain vastauksissa ei kuitenkaan ilmene toimenpiteet siitä, miten ongelmat ratkaistaan. Tarkastuslautakunnan arviot ja kommentit saatuihin vastineisiin on esitetty tiivistetysti alla olevassa taulukossa:

Kysymys	Tarkastuslautakunnan arvio vastineesta
Tarkastuslautakunta kysyy, miten esihenkilöinfot ovat kehittäneet esihenkilötyön laatua.	Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen.
Tarkastuslautakunta kysyy, miten yhteistyötä voidaan kehittää lähiruokaa tarjoavien tuottajien kanssa.	Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen.
Henkilöstölle on vuonna 2021 teetetty työhyvinvointikysely. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kyselyn tuloksia on hyödynnetty työyhteisön kehittämisessä ja onko kyselyä suunnitelmissa uusia lähitulevaisuudessa.	Tarkastuslautakunta toteaa, että kysymykseemme tulosten hyödyntämisestä ei ole vastattu. Työhyvinvointikysely on toteutettu vuonna 2023 ja sen hyödyntämistä voidaan tarkastella vuonna 2024.
Sivistystoimialan toimintatuotoista on jäänyt saamatta 77 000 euron valtiontuki	Kaupunginhallituksen antama vastine antoi vastauksen kysymykseen.

<p>varhaiskasvatuspalveluihin, sekä 63 000 euron</p> <p>valtiontuki kirjasto- ja kulttuuritoimen palveluihin. Tarkastuslautakunta kysyy, mistä tämä johtuu.</p>	
<p>Tarkastuslautakunta kysyy, pitäisikö ympäristösuojelulla olla omia toiminnallisia tavoitteita talousarviossa.</p>	<p>Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen. Vastaus ei kuitenkaan kerro sitä, miten resursointi aiotaan ratkaista käytännössä.</p>
<p>Orimattilan kaupunki on vuonna 2020 saanut oman OLAN OMA ILMASTO-OHJELMA 2020-2030 ilmasto-ohjelman. Tarkastuslautakunta kysyy, miten ilmasto-ohjelman tavoitteet on otettu huomioon osana ympäristövaliokunnan tavoitteiden asetantaa.</p>	<p>Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen sekä kuvan vallitsevasta tilanteesta.</p>
<p>Tarkastuslautakunta kysyy, miten jätehuollon liittymisaste on kehittynyt Orimattilassa ja miksi liittymisasteen raportointi on jätetty pois toimintakertomuksesta.</p>	<p>Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen.</p>
<p>Orimattilan kaupunki on vuonna 2020 saanut oman OLAN OMA ILMASTO-OHJELMA 2020-2030 ilmasto-ohjelman. Tarkastuslautakunta kysyy, miten ilmasto-ohjelman tavoitteet on otettu huomioon osana Orimattilan kaupungin tavoitteiden asetantaa vuonna 2022.</p>	<p>Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen.</p>
<p>Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2021 arviointikertomuksessa, että poislähtevät henkilöt haastateltaisiin järjestelmällisesti. Tarkastuslautakunta suosittelee tämän toimintamallin kehittämistä edelleen.</p>	<p>Kaupunginhallituksen antama vastine oli selkeä ja antoi vastauksen kysymykseen.</p>

Talouden arviointi

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tilinpäätöksessä 2023 Orimattilan kaupungin omassa pääomassa oli edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää yhteensä 10,9 milj. euroa. Tilikauden 2023 ylijäämä oli 0,3 milj. euroa, mikä nostaa kaupungin voittovarats 11,2 milj. euroon. Kaupungilla ei ole kuntalain tarkoittamaa kattamatonta alijäämää. Ylijäämää kertyi siitäkin huolimatta, että rakennusten tasearvoihin kirjattiin arvonalentumisia 1,9 milj. euron arvosta.

Käyttötalouden valtuustoon nähden sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen 2023

- = toteutunut alkuperäisen määrärahan / tuloarvion puitteissa
- = määrärahaa / tuloarviota on muutettu tilikauden aikana valtuuston päätöksellä ja se on toteutunut
- = määräraha on ylittynyt tai tuloarvio on alittunut

Toimielin 1 000 euroa	Talousarvio alkuperäinen 2023	Talousarvio muutettu 2023	Toteutunut 2023	Poikkeama 2023 vrt. muutettu talousarvio	Tarkastuslauta- kunnan arviointi
Konsernipalveluiden toimiala					
Tulot	3 926	3 726	3 890	164	●
Menot	11 749	11 669	11 869	-200	●
Hyvinvointitoimiala					
Tulot	553	573	721	148	●
Menot	4 175	4 850	4 841	9	●
Sivistystoimiala					
Tulot	3 235	2 525	2 853	328	●
Menot	35 061	35 061	35 237	-175	●
Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala					
Tulot	13 092	13 681	13 940	259	●
Menot	10 937	11 300	10 545	756	●
Käyttötalous yhteensä					
Tulot	20 806	20 505	21 404	899	●
Menot	61 922	62 880	62 492	390	●

Käyttötalous

Käyttötalouden osalta toimintatuotot toteutuivat 0,9 milj. euroa talousarviota parempana ja menojen osalta toimintakulut alittuivat 0,4 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion johtuen tuista ja avustuksista. Myös joukkoliikenteen valtionavustuksien toteuma oli ennakoitua suurempi.

Vuosikate toteutui 1,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana, sekä 3,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Vuosikatteen toteuma oli 8,5 milj. euroa, kun se vuonna 2022 oli 5,5 milj. euroa.

Sisältäen ulkoiset ja sisäiset erät	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma	Poikkeama	Poikk. %
VEROTULOT	33 627 000	0	33 627 000	35 563 696	1 936 696	5,76%
Kunnan tulovero	26 280 000	0	26 280 000	28 015 627	1 735 627	6,6%
Kiinteistövero	4 550 000	0	4 550 000	4 694 660	144 660	3,18%
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 797 000	0	2 797 000	2 853 410	56 410	2,02%

Verotulot toteutuivat kokonaisuutena 1,9 milj. euroa yli alkuperäisen talousarvion, sekä samalla myös muutetun talousarvion. Verotulot vähenivät hyvinvointialueuudistuksen myötä 29,1 milj. euroa eli 45 %, kun kaikkien kuntien tuloveroista siirrettiin 12,64 prosenttiyksikköä valtionverotukseen, sekä yhteisöveron tuoton kuntien osuutta pienennettiin. Uudistuksen vaikutus verotuloihin tulee näkymään täysimääräisesti vasta myöhempiä vuosina. Vuoden 2024 verotulojen ennakoidaan olevan noin 1,1 milj. euroa pienemmät kuin vuoden 2023 toteuma, mitä voidaan pitää realistisena arviona.

Sisältäen ulkoiset ja sisäiset erät	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	Toteutuma	Poikkeama	Poikk. %
VALTIONOSUUDET	13 978 555	0	13 978 555	13 607 596	-370 959	-2,65%
Kunnan peruspalvelujen valtion osuus	6 701 043	0	6 701 043	6 784 869	83 826	1,25%
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	6 299 326	0	6 299 326	6 305 918	6 592	0,1%
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-1 911 725	0	-1 911 725	-2 290 955	-379 230	-19,84%
Verotulomenelysten korvaus	2 889 911	0	2 889 911	2 807 764	-82 147	-2,84%

Valtionosuuksien toteutuma 13,6 milj. on 25,6 milj. euroa edellisvuotta pienempi johtuen hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista. Toteutuma oli 0,4 milj. euroa talousarviota heikompi, mikä johtui opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien odotettua suuremmasta pudotuksesta.

Rahoitustuotot

Orimattilan Lämpö Oy ei maksanut vuonna 2023 lainkaan osinkoa. Vuonna 2022 se maksoi kaupungille osinkoa 40 teur ja vuonna 2021 80 teur.

PHP Holding Oy:n osingonmaksu puolittui edellisvuodesta ollen 151 teur vuonna 2023. Jatkossa osingon määrän odotetaan vähenevän edelleen. Yhtiön maksamat osingot vuonna 2022 Orimattilan kaupungille olivat 302 teur, mikä oli sama määrä kuin vuonna 2021.

Kymenlaakson Sähkö Oy maksoi vuonna 2023 osinkoa 0,5 milj. euroa, mikä on samalla tasolla vuoteen 2022 verrattuna.

Yleinen korkotaso nousi rajusti vuoden aikana, minkä johdosta korkokulut ylittivät talousarvion 0,2 milj. euroa. Ylitystä voidaan kuitenkin pitää maltillisena, koska valtaosa lainoista (71 % ja 50 milj. euroa) on kiinteäkorkoisia. Korkokuluja kertyi vuonna 2023 noin 0,93 milj. euroa, kun niitä vuotta aiemmin kertyi 0,41 milj. euroa. Muiden rahoitustuottojen ja –kulujen osalta talousarvio toteutui lähes ennakoitun mukaisena.

Investoinnit

Vuosikatteella pystyttiin rahoittamaan 65,9 % nettoinvestoinneista. Vuosi 2023 oli poikkeuksellinen investointien tulorahoituksen osalta, koska pysyvien vastaavien luovutustuloksi kirjautui paloaseman myynti 8,2 milj. eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 3,8 milj. euroa positiivinen, kun se vuotta aiemmin oli 6,7 milj. euroa negatiivinen.

Investointimenojen määrärahoista jäi käyttämättä 2,2 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden, kun vuotta aiemmin käyttämättä jäi 2,0 milj. euroa. Investointeja toteutettiin 13,2 milj. eurolla. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 7,5 milj. euroa (2022: 20 milj. euroa) ja vanhoja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 10,9 milj. euroa vuonna 2023 (2022: 8,7 milj. euroa).

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaupungin talouden tunnuslukuja viideltä viimeiseltä vuodelta. Tunnuslukujen laskentakaavat ovat liitteessä 1.

Tunnusluku	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tilinpäätös 2023
Toimintatuotot/toimintakulut %	9,8	9,5	10,6	9,0	18,3
Vuosikate/poistot %	21	203	167	90	102
Vuosikate, € / asukas	61	784	573	350	544
Investointien tulorahoitus %	10,6	86,1	44,9	43,5	65,9
Kassan riittävyys, päivää	11	33	15	19	24
Kaupungin lainakanta 31.12. € / asukas	3 091	3 710	4 110	4597	4388
Kaupunkikonsernin lainakanta 31.12. € / asukas	4 032	4 678	5203	5782	4771
Kertynyt ylijäämä, € / asukas	448	473,9	713,4	693	713,5

Kaupungin verotulot laskivat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen myötä kokonaisuudessaan 29,1 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Tuloverot laskivat vuoden 2022 tasosta noin 27,6

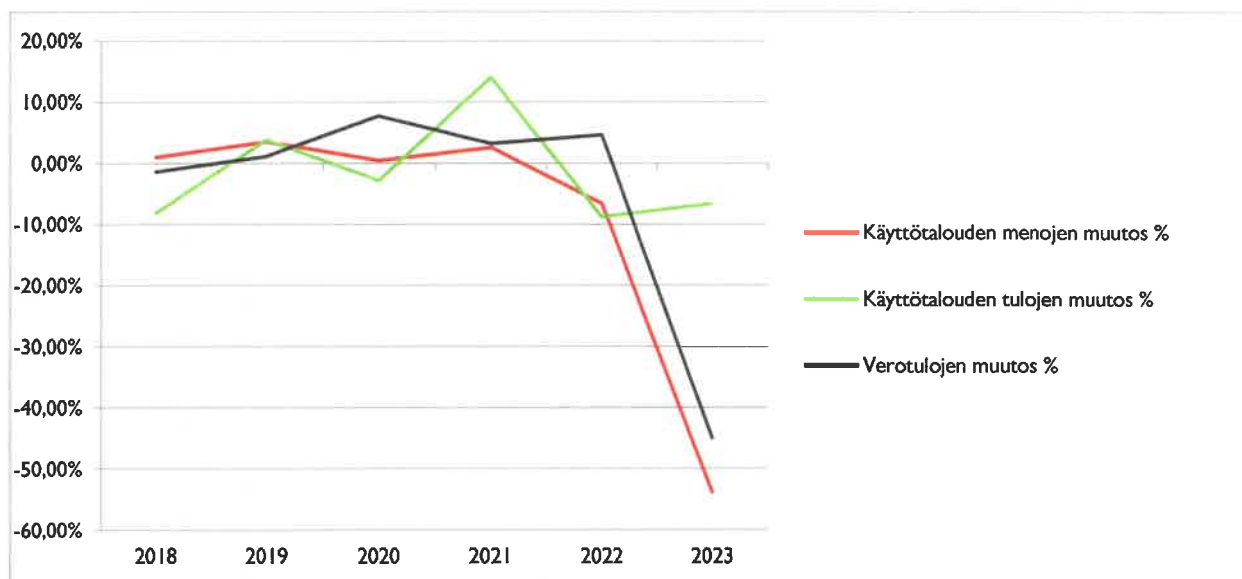
milj. euroa ollen noin 28,0 milj. euroa. Osuus yhteisöveron tuotosta väheni noin 1,6 milj. euroa.

Kiinteistöverotulot kertyivät vain hieman edellisvuotta suurempina ollen noin 4,7 milj. euroa.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu Orimattilan kaupungin verotulojen kehitys vuosina 2019 – 2023:

Veropohja / verotulo	2019	2020	2021	2022	2023
Tuloveroprosentti	20,75	20,75	21,25	21,25	8,61
Tilitetty kunnallisvero, milj. €	48,7	53,1	53,1	55,6	28,0
Osuus yhteisöveron tuotosta, milj. €	2,3	2,7	4,2	4,5	2,9
Kiinteistöverot, milj. €	4,6	4,1	4,5	4,6	4,7

Seuraavassa kaaviossa on kuvattu Orimattilan kaupungin käyttötalouden menojen ja tulojen sekä verotulojen muutoksia.

Vuoden 2023 alusta kunnilta siirtyi valtiolle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämistä vastaavien kustannusten verran tuloja, kun kaikkien kuntien tuloveroista siirrettiin 12,64 prosenttiyksikköä valtionverotukseen. Samalla myös yhteisöveron tuoton kuntien osuutta pienennettiin. Vuosien 2020-2022 verotulojen muutokseen vaikutti mm. valtion koronatukina voimassa olleet kuntajako-osuuden korotukset.

Toiminnan arviointi

Seuraavissa taulukoissa arvioidaan toimialakohtaisesti valtuuston asettamien sitovien toiminnan tavoitteiden toteutumista tilikaudelta 2023.

● = tavoite on toteutunut ● = tavoite on osittain toteutunut ● = tavoite ei ole toteutunut

Kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto ja konsernihallinnon toimiala

Hallinnon keskeisin strateginen tehtävä on vahva kuntatalous ja talouden tasapainon säilyttäminen. Vuonna 2023 voimassa olleen vanhan strategian toteutumisen arviointi ja raportointi valtuustotasoisesti on tarkastuslautakunnan mielestä toteutunut vähäisesti. Vuoden 2023 toiminnalliset tavoitteet ovat tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toteutuneet tyydyttävästi. Vuonna 2022 tulos muodostui negatiiviseksi, mutta suunta onnistuttiin kääntämään positiiviseksi vuonna 2023. Investoinnit ovat jatkuneet edelleen merkittävänä, mutta suurin investointitahti on jo taittumassa. Kaupungin toimitilararvetta tarkasteltiin vuonna 2023 kiinteistöjen ylläpito- ja korjausmenojen näkökulmasta.

Tilinpäätös oli 0,3 milj. euroa ylijäämäinen. Kaupungin lainakanta asukasta kohti oli 4 388 euroa. Konsernin lainakanta on ollut tilinpäätöspäivänä 4 771 euroa per asukas. Vuosikatteen kehitys oli tilikausilla 2020-2021 positiivista, mutta kehityssuunta vaihtui negatiiviseksi vuonna 2022. Vuosikatteen kehitys palautui vuonna 2023 kasvu-uralle. Vuosikatteen osuus poistoista oli päättyneenä vuonna 102 prosenttia, kun se edellisvuonna oli 90 prosenttia. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 3,8 milj. euroa positiivinen, mikä oli seurausta pelastusaseman myynnistä saaduista myyntituloista 8,3 milj. eurolla.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Kaupunkikuvan kehittäminen (positiivinen tiedottaminen ja markkinointi)	●
Valokuituhankkeiden koordinointi ja edistäminen	●
Hallitun investointitason määrittäminen	●
Kaupungin elinkeinoelämän ja työpaikkakehityksen piristäminen (yritystonttien myyminen ja vuokraaminen)	●
Yrittäjien ja kaupungin välisen yhteistyön kehittäminen	●
Markkinavuoropuhelut hankinnoissa	●
Alle 25-vuotiaiden työttömyyden laskeminen 10 %:iin	●

Nuorten työvalmennuspalveluiden näkyvyys kuntalaisille (ohjautumisen kehittäminen ja valmennuspaikkojen lisääminen)	●
Tavoitteena on olla aktiivinen kuntatoimija yhteistyöverkostoissa ja osallistua mahdollisiin yhteistyöhankkeisiin.	●
Henkilöstön hyvinvoinnin kehittäminen kaupunkitasoisesti.	●

Muita havaintoja

Kaupungin näkyvyys ja positiivinen uutisointi eri medioissa on kasvanut vuoden 2023 aikana.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strateginen tavoite kylien ja kaupunkikeskuksen tasapuolisesta markkinoinnista ei ole kuitenkaan täysin toteutunut. Vuonna 2023 lähdettiin uudistamaan strategiaa voimakkaasti ja toimimaan sen mukaisesti loppuvuonna 2023.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi markkinavuoropuheluiden määrästä on todettu tilinpäätöksen s. 40, että niitä ei ole toteutettu ja toisaalta s. 43 on todettu, että markkinavuoropuhelut ovat jääneet yhteen.

Kaupungilla on ollut tavoitteena osallistua yhteistyöhankkeisiin toisten kunnallisten toimijoiden kanssa.

Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka moneen hankkeeseen on ollut tavoitteena osallistua.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi henkilöstön hyvinvoinnin arvioinnissa ei ole hyödynnetty useampia mittareita eikä asetettu tavoitetasoja hyvinvoinnille (työhyvinvointikysely toteutettu loppuvuodesta 2023).

Hyvinvointivaliokunta

Hyvinvointitoimialan taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet melko hyvin.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Hyvinvointiavustuksen pilotointi orimattilalaisille yhdistyksille ja järjestöille (pl. muihin kaupungin avustuksiin oikeutetut yhdistykset ja järjestöt),	●
Liikuntaneuvonnan kehittäminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa	●
Liikunnan edistämistoimenpiteissä erityisesti liian vähän tai ei lainkaan liikkuvien huomioiminen	●
Liikuntatilojen käyttöasteen nostaminen (helpotetaan tilojen varausta ja saavutettavuutta yhdessä tilapalvelun kanssa)	●

Muita havaintoja

Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka monta yhdistystä tai järjestöä on tavoiteltu hyvinvointiavustusten piiriin.

Liikuntatilojen käyttöasteen nostamista kuvaavan tavoitteen toteutuksessa ei ole tuotu esiin sitä, onko käyttöaste lopulta noussut tilavarausjärjestelmän käyttöönoton myötä.

Tarkastuslautakunta toivoo, että myös muiden kuin liikuntapalvelujen osalta tunnuslukuja ja tapahtumia tuotaisiin enemmän esille toimintakertomuksessa. **Onko muulle hyvinvointivaliokunnan alaiselle palvelutoiminnalle löydettävissä toimivia mittareita?**

Sivistysvaliokunta

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistystoimiala pääsi tavoitteisiinsa vaihtelevasti. Toimialan sisällä oli kuitenkin tulosaluekohtaisia eroja ja monissa yksittäisissä palvelukokonaisuuksissa on päästy tavoitteisiin. Kuitenkin sivistystoimialan hallinnon osalta kokonaisvaltainen kehittäminen on vielä kesken.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Sivistystoimialan hallinto: Talous- ja henkilöstöhallintoon liittyvien keskeisten prosessien selkiyttäminen/kuvaaminen yhteistyössä keskushallinnon ja muiden toimialojen kanssa. Toimintatapoihin, linjauksiin yms. liittyvää sisäistä tiedotusta ja dokumentaatiota parannetaan.	●
Sivistystoimiala: Keskeinen kehittämistavoite vuodelle 2023 on kaupunkitasoisen palveluverkkoselvityksen edistäminen valtuuston kesäkuussa 2022 vahvistamien palveluverkkosuunnittelua ohjaavien periaatteiden ja etenemisaikataulun mukaisesti.	●
Tiedekasvatushankkeen käynnistäminen yhteistyössä Lahden yliopistokampuksen kanssa.	●
Varhaiskasvatuspalvelut: Prosessikoulutuksella kehitetään varhaiskasvatuksen pedagogista laatua, johtamisrakenteita ja yhteisöjen hyvinvointiin vaikuttavaa toimintakulttuuria. Arviointituloksia käsitellään yksilö-, ryhmä-, yksikkö- ja kaupunkitasoisesti.	●
Varhaiskasvatuspalvelut: Lapsikohtaisten oppimissuunnitelmien siirtäminen sähköiseen muotoon, jolloin ne ovat huoltajien saavutettavissa ajantasaisesti.	●
Varhaiskasvatuspalvelut: Valmistaudutaan henkilöstörakennetta koskevaan lakimuutokseen. Digitaalisen laitteiston, kuten työasemien ja tablettien, määrää tarkistetaan toiminnan tarpeita vastaavaksi. Kalusteita uusitaan henkilökunnan työergonomian parantamiseksi.	●
Opetuspalvelut: ICT infrastruktuurin sekä sen hyödyntämiseen liittyvän pedagogisen osaamisen vahvistaminen. Laaditaan ohjelma, jonka pohjalta suunnitelmallinen kehittäminen toteutuu vuoteen 2025 mennessä.	●
Opetuspalvelut: Toteutetaan laatuun ja kehittämiseen tähtäävä osallistava verkkoprosessi. Sen tavoitteena on luoda opetuspalvelut Orimattilassa 2030 visio, joka toimii mm. tulevan kehittämissuunnitelman pohjana.	●
Opetuspalvelut: Kehitetään koulujen turvallisuuskulttuuria ja oppimisympäristöjen turvallisuutta mm. koko henkilöstölle toteutettavan uuden koulutuskokonaisuuden avulla.	●
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut: Kulttuuritalon 30-vuotisjuhlavuonna kirjastolla, taidemuseolla ja kulttuuritalon pihapiirissä järjestetään monipuolisia tapahtumia eri kohderyhmille.	●
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut: Valmistaudutaan kulttuuritalossa lähivuosina tehtävään peruskorjaukseen laatimalla kirjastolle ja taidemuseolle väistötilas suunnitelmat ja varautumalla tuleviin toiminnallisiin muutoksiin. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut osallistuvat kulttuuritalon hankesuunnitelman laadintaan.	●

Nuorisopalvelut: Avataan nuorisokahvila keskustaan. Selvitetään liikkuvan nuorisotilan mahdollisuutta yhteistyössä kirjasto- ja kulttuuripalvelujen kanssa kirjastoauton yhteyteen (saavutettavuuden lisääminen keskusta-alueen ulkopuolelle).	●
Nuorisopalvelut: Vahvistetaan esihenkilötyötä ja tulosalueen laadullista kehittämistä. Luodaan seuraavan kauden strategia osallistamalla ja sitouttamalla koko henkilöstö samojen arvojen ja päämäärien ympärille.	●
Nuorisopalvelut: Suunnitellaan ja toteutetaan lapsiperheiden ja nuorten tapahtumapäivä elokuussa yhteistyössä organisaation toimialojen, nuorisovaltuuston sekä paikallisten toimijoiden (yhdistykset) kanssa.	●

Muita havaintoja

Sivistystoimialalla monet suunnitellut tavoitteet ovat jääneet osin toteutumatta Tieran laitehallinta- ym. ongelmien vuoksi. Tarkastuslautakunta suosittelee, että palveluntuottajan resurssit otetaan paremmin huomioon tavoitteita asetettaessa, sekä valvotaan sopimuksen toteutumista tarkemmin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistysvaliokunnan toiminnassa on päästy tavoitteisiin varsin hyvin, vaikka mm. palveluverkon tulevaisuus on vuonna 2023 ollut epävarma ja aikataulu on venynyt.

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta

Toimialan tavoitteet toteutuivat tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvin. Toimintakate oli 1,01 milj. euroa talousarviota parempi. Palvelujen ostot alittuivat noin 0,29 milj. euroa, aineet, tarvikkeet ja tavarat alittuivat 0,38 milj. euroa ja henkilöstökulut alittuivat 0,10 milj. euroa.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Laaditaan kiinteistöveroseelvitys	●
Arvioidaan asemakaavojen ajantasaisuus	●
Laaditaan Orimattilan kaupungin vesihuollon organisaatioselvitys ja tehdään myös liiketaloudellinen tarkastelu.	●

Muita havaintoja

Kaupunkikehitys- ja teknisen valiokunnan tavoitteet ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Tarkastuslautaa toteaa, että toimialan resurssit on pidettävä riittävällä tasolla, jotta hankkeet voivat edetä oikea-aikaisesti.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi maankaatopaikoille viedyt kuormat ovat toteutuneet kaksinkertaisesti (4006 kuormaa) talousarviossa esitettyyn (2000 kuormaa) nähden.

Ympäristövaliokunta

Strategia

Ympäristönsuojelun sähköisen asiointin käyttöönotossa on ollut haasteita vuosina 2021-2023.

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa, että on tärkeää saada lain edellyttämät vaatimukset täytetyksi.

Ympäristövaliokunnan osalta menot alittivat budjetin 6,9 % ja tulot alittuivat noin 17,6 %. Toimintakate oli noin 4 500 € muutettua talousarviota huonompi.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Ympäristönsuojelun uuden tiedon arkistointi ja sähköinen asiointi käyttöön asiahallintajärjestelmän kautta vuosina 2023-2024	

Muita havaintoja

Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa ympäristövaliokunnan alaisen toiminnan resurssien riittävydestä lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. **Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko sähköiseen asiointiin siirtyminen helpottaa resurssien riittävyttä.**

Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä seurataan osana ympäristöohjelmaa. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko tilinpäätökseen jatkossa saatavissa päästölaskennan tuloksia päättyneen tilikauden osalta (tilinpäätöksessä esitetty vuoden 2022 tiedot).**

Vesilaitos taseyksikkö

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2023

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Ei asetettuja tavoitteita	

Vesilaitoksen toimintakate oli n. 27 000 € ja tilikauden ylijäämä 40 000 € muutettua talousarviota parempi.

Tarkastuslautakunta kantaa edelleen huolta vuotovesiprocentin (27,5 %) suuruudesta, jossa on kasvua 4,5 %-yksikköä edellisvuodesta. Suomen vesilaitosten keskiarvo puhtaan veden vuotoprosentti on ollut 17 % vuonna 2022.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Vesilaitos taseyksikölle tulee asettaa selkeitä toiminnallisia tavoitteita ja ne tulee esittää samalla tavalla kuin muidenkin toimialojen osalta.

Strategian toteutuminen ja tuloksellisuuden kokonaisarviointi

Orimattilan kaupungin vuodelle 2023 kohdistettua strategiaa toteutettiin ensimmäistä kertaa arviointivuotena. Tätä strategiaa rakennettiin ja tarkennettiin vuosina 2021-2022, jonka toteuttaminen voitiin aloittaa vasta vuoden 2023 alusta. Kevättalvella 2023 valtuustoseminaarissa todettiin tämän strategian olevan liian moniulotteinen eikä sen nähty vastaavan kuntasektorissa vaikuttaviin muutoksiin riittävästi. Näitä ovat mm. laskenut syntyvyys, sote-uudistuksen vaikutukset sekä tuleva TE-25 uudistus. Myös valtiontalouden heikko tilanne asettaa vaateita kunnille, joihin on nopeasti reagoitava. Siksi Orimattilassa vuoden 2023 aikana on ripeästi päivitetty tämän arviointityön pohjalla olevaa strategiaa eivätkä sen pitkäkestoiset vaikutukset ole arvioitavissa enää vuonna 2024.

Vuonna 2023 voimassa olleen strategian keskeinen visio vuodelle 2030 on monipaikkainen ja digitaalisuuteen palveluissaan tukeutuva Orimattila, joka tarjoaa laadullisesti korkeatasoiset palvelut eri väestöryhmille sekä viihtyisän elinympäristön ja avoimen johtamisjärjestelmän kuntalaisilmapiirin. Orimattila pyrki taloudelliseen tasapainoon osana kehittyvää Lahden seudun aluetta houkutellessa niin uusia asukkaita kuin yrityksiä elävään kaupunkiin.

Strategisiksi päämääriksi on nimetty kuusi teemaa, joiden toteumaa on arvioitu seuraavassa:

- **Orimattilassa on asioihin vaikuttavat, hyvinvoivat asukkaat ja yhteisöt:** Tämä on toteutunut osittain. Esim. konsernipalveluissa ei ole haettu yhteishankkeita eikä liikuntapalveluissa saatu riittävästi yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

- **Orimattilan elävä kaupunkikeskusta sekä viihtyisät kylät houkuttelevat asukkaita, palveluita ja tapahtumia:** Tämä on toteutunut osittain. Aluekumppanuuspöydät ovat vahvistaneet kylien ja alueiden viihtyisyyttä. Tiedottamista on ollut. Keskustan kehittäminen on vielä kesken.

- **Orimattilan tasapainoinen kuntatalous mahdollistaa kaupungin elinvoiman ja on itsenäisen aseman perusta:** Tätä päämäärää kohti on menty selvästi. Esim. investointeja ja tilojen monikäyttöisyyttä on arvioitu. Muutenkin talouteen on keskitytty paljon. Tilikauden 2023 tulos oli varsin positiivinen, etenkin kun huomioidaan kiinteistöjen tasearvoihin kirjatut arvonalentumiset. Lisäksi investointien tulorahoitusprosentti parani 43,5 %:sta 65,9 %:iin.

- **Orimattila on houkutteleva paikka yrittää:** Kaupungin brändiuudistus sekä vuonna 2023 käynnistynyt nettisivu-uudistus ovat kehittäneet houkuttelevuutta positiiviseen suuntaan. Toukokuiset uutisetkin osoittavat, että tämä päämäärä on hyvin toteutunut (yrittäjätystävällisin kunta Päijät-Hämeessä). Yritysvierailuja on tehty paljon. Jo vuonna 2022 saatiin tunnustus yrittäjätystävällisistä teoista. Kehitettävää on vielä esim. markkinavuoropuhelujen osalta.

- **Orimattila on hyvin verkostoitunut ja haluttu kumppani:** Osittain toteutunut. Orimattila on selkeästi aktivoitunut ylikunnallisessa yhteistyössä. Tuloksia odotetaan näiden osalta vuonna 2024.

- **Orimattila on tunnettu, kiinnostava ja työntekijöistään huolehtiva, luotettava kuntatyönantaja:** Tämä on toteutunut osittain. Työhyvinvointikyselyn perusteella tilinpäätöksessä ei ole nostoja toimenpiteistä. Myöskään vaihtuvuutta ei ole raportoitu, vaikka se on ollut mittarina. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko tähän päämäärän suhtauduttu tarpeeksi vakavasti.** Positiivisena havaintona tarkastuslautakunta näkee sisäisen viestinnän kehittämisen ja ohjeistuksen.

Arviointivuonna 2023 mittareita oli 42 kpl, vuoden 2022 toimintaa arvioitiin 33 mittarilla. Tavoite toteutui 19 kohdassa suunnitellusti, osittain 15 kohdassa. Taloudellista tai toiminnallista tavoitetta ei saavutettu 8 kohdassa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoiteasetantaan sekä mittareiden laatuun on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Mittareiden systemaattinen käyttö on parantunut ja ne tulee kohdentaa tarkasti vuodesta 2024 alkaen hyväksytyyn uuteen strategiaan. Osa toimielinten mittareista ei avaa strategisten päämäärien saavuttamista.

Yhteenveto

Tarkastuslautakunnan painopistealueena on vuonna 2023 ollut sivistys- ja kasvatustoimiala.

Talousarviovuoden keskeisin muutos kaupungin toimintaympäristössä on ollut sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen siirtyminen Päijät-Hämeen hyvinvointialueen vastuulle. Muutoksen myötä kaupungin hyvinvointipalvelujen tarkoitus on entistä paremmin turvata kuntalaisten hyvinvointi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Jatkossa kaupungin on varauduttava valtionosuuslaskennan muutoksen aiheuttamaan rahoituspohjan heikkenemiseen, mikä on jo näkynyt toimintaympäristöön, etenkin palveluverkkoon, kohdistuneina paineina. Paineita tuo myös 1.1.2025 voimaan tuleva työllisyyspalvelujen uudelleen organisointia edellyttävä TE-palvelut 2024 -uudistus.

Vaativan vuoden 2023 positiivinen tilinpäätös lupaa kuitenkin mahdollisuudet rakentaa Orimattilan tulevaisuutta sekä kaupungin omien vahvuuksien että tiivistyvän maakunnallisen ja valtakunnallisen yhteistyön varaan.

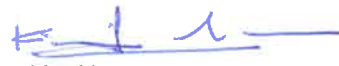
Lopuksi tarkastuslautakunta haluaa lämpimästi kiittää viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä hyvin kehittyneestä yhteistyöstä.

Allekirjoitukset

Orimattilassa 20.5.2024

Juha Aalto
Puheenjohtaja

Kirsti Laatuinen
varapuheenjohtaja

Tuija Kosonen
jäsen

Salla Ritala
jäsen

Saku Salminen
jäsen

Liite 1 Tunnuslukujen laskentakaavat

Lähde:

Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta,
Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto

Toimintatuotot / toimintakulut %

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate / poistot %

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi. Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulo-rahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, mistä syystä tulo-rahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määrittellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen.

Investointien tulo-rahoitus, %

= $100 * \text{Vuositulos} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön, Korkokulut, Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot, Antolainojen lisäys, Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkerroimena 30 pv.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla alla esitetty lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

